

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1917   Anv XXXVII

BARCELONA 23 DE SETEMBRE DE 1915

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims   Atrassats: 20

LA FESTA DE LA PATRONA

Els dependents.—Estimada Merceneta:

com que és el séu sant demà,
la venim a obsequià
amb un ciri de pesseta.

22 DE SETEMBRE DE 1915

XX ANIVERSARI DE LA MORT

DE

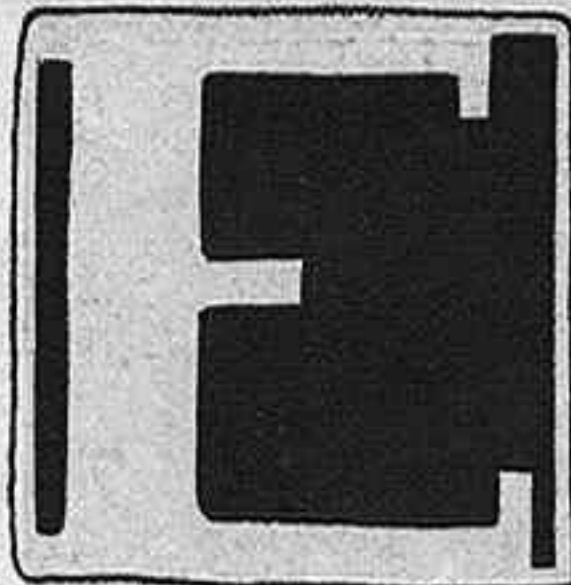
Ignocent López Bernagosi

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

dedica aquest record a son inoblidable fundador

CRÒNICA

LO DEL DIA

El bon radical, natural de Sant Andreu, grau 30, o lo que és igual en les gerarquies masòniques, cavaller Kadosk i cavaller en l'ànima i en les accions en les corrents gerarquies, ve a parlar-me de les escenes tumultuoses ocorregudes el passat diumenge. El radical se sent radical, oblidant, momentàniament, la seva bonatxoneria i la seva cavalleriesitat Kadosk.

—Molt lamentable, però fatalment havien d'ocórrer aquelles escenes. Perquè cantaven *Els Segadors*? Per a provocar-nos, senzillament, per a transformar un acte purament cívic en pretext per a exhibicions catalanistes.

—Perquè cantaven *Els Segadors*? Amb el mateix dret que vostès—i ells també, perquè el vuitanta per cent dels xicots del Centre de Dependents són republicans—cantaven *La Marsellesa*. Un himne no és més que la exteriorització lírica d'un sentiment, i si vostès consideraven un repte *Els Segadors*, lògicament haurien d'haver impedit la presentació de les banderes catalanes i fins la mateixa presència dels catalanistes.

—Això és extremar les coses.

—No, això no és més que subjectar-les a un procés lògic. Els dependents assistiren a la cerimònia com a catalanistes, portaren la seva bandera com a catalanistes, cantaren *Els Segadors* com a catalanistes, exactament igual a vostès que com a republicans assistiren, s'embanderaren i clamaren *La Marsellesa*. I si uns capellans ha-

guessin assistit, entonant un *gori-gori* en honor d'en Pí, benvinguts els capellans i el séu *gori-gori*! Jo hauria volgut que per davant de la tribuna hagués sigut possible desfilar, altes les banderes i altes les veus, oferint a la memòria d'en Pí tots els himnes de tots els entusiasmes catalans.

—Això no és possible.

—I ho diu vostè, un republicà, un evangelista de la llibertat? En els mítings, en els editorials dels diaris, quantes vegades no se us ha ofert la visió de l'avinguda de les religions a New-York, on a un temple budista segueix una capella protestant i al costat d'una església catòlica se redreça una sinagoga? Me respondreu que les parets, en aquest cas, deturen l'intolerància, però quantes vegades, també, no se us ha presentat l'espectacle, exemplar dels *squars* de Londres, amb missioners religiosos, amb visionaris anarquistes, amb apòstols de noves morals, sense que de rotllo a rotllo vagi cap vexació ni cap repte?

—Es que *Els Segadors* constitueixen sempre una provocació, per ésser un himne d'odi i de guerra.

—I quin himne no porta la expressió de la vella renúncia que'l motivà? Per ventura la lletra de *La Marsellesa* no conté paraules de batalla? Escolteu, escolteu: «*Qu'un sang impure abreuve nos sillons!*» L'Argentina és una segona Espanya, i vostès, segons les seves teories repressives, haurien tolerat el séu himne, fins arribar an aquella estrofa que parla de l'Argentina tenint «a sus plantas rendido un león»? *Els Segadors*, com *La Marsellesa*, ja no's canten per cap odi, sinó per llençar l'ànima enfora en les hores d'entusiasme. Jo, quan els canto, m'entendreixo i, després de cridar-los, més aviat donaria una abraçada que un cop de puny. I ademés, amic meu, on és l'odi de *Els Segadors*? Que no sabeu que la lletra que's canta no és la vella de la tradició, sinó la que va compondre un

poeta delicadíssim, un gran republicà, amic meu, un gran republicà, l'Emili Guanyabens?

El bon radical s'enserieix de mica en mica, amb cara de caçador caçat. Escolta sense objectar, i quan fineix la interrogació, respòn com qui no podent desfer el nus trenca la corda:

—Tindreu raó, teòricament, emperò torno a dir-li que aquestes són coses inevitables. Són quinze anys de lluites, i això no s'esborra fàcilment.

—Aleshores si *Els Segadors* són abominables, perquè aneu amb els que'ls canten? En Pere Corominas serà una cosa *très-drôle* fent de cantor, però els ha cantat, els canta i amb ell el seu partit. Si expressaven un separatisme, segons vostès, perquè acceptaveu els seus vots i els hi donaveu els vostres? Barrejant les banderes, s'han de barrejar els himnes, i si aquests elementals respectes no s'accepten, no hi cap més que la desfeta de la coal·lició.

—Naturalment! Com que és una coal·lició contra natura.

—Tant ho és, que'l Centre Autonomista de Dependents, que han perseguit a trets, i la bandera del qual volien estripar, en Corominas l'ha criat als seus pits. El mateix president, en Puig i Esteve, que ara vili-pendieu, era coal·licionista, i si no's presenta regidor és perquè és un home fort i espiritual, que prefereix l'acció feconda i anònima a les vulgars vanitats dels càrrecs equívocs. I si se presentés per regidor— que no ho farà,—no'l votariu?

—Per disciplina.

—Santa paraula! Doncs per disciplina a la llibertat heu de respectar les idees i els himnes. Sinó...

El bon radical se redreça davant de lo que pot ésser una menaça o un perill.

—Sinó, què?

—Se produirà lo inexquívole. Violència contra violència. Els tradicionalistes han aconseguit la vostra tolerància a costa de la vostra sang. Un ianqui diria: «Abans se conseguia la llibertat vessant la sang propia. Ara se guanya amb l'agena. Es molt més pràctic.» Però no arribarem an aquests extrems. A Barcelona se reproduïx cada dia, en els despatxos misteriosos, l'abraç de Vergara. Ja no hi ha exposició de vides, sinó senzillament exposició d'industries elèctriques.—PARADOX.

LA PLEGARIA DELS NEUTRES

—Oh, gloriosíssima Verge de la Mercè, per què no aneu a rescatar els captius?

Del Jardí dels humoristes

EL MARGETAIRE

En un poblet de Tarragona hi vegetava un subjecte molt trempat, d'ofici margetaire.

L'home tenia una barraca llogada, i el propietari d'aquesta, desconfiat i tacanyo, li queia tot sovint al damunt, i quan no li podia arrencar cap pessetona, el bescantava de mala manera, menaçant-lo amb el deshauci i dient-li que l'entregaria a la justícia.

Un diumenge, al matí, que'l pobre *inquilino* es trobava de molt mal humor perquè la nit abans en el Cafè de Dalt l'havien pelat, vetaquí que se li presenta l'amo

de la barraca i, més cremat que mai, li reclama l'import del lloguer.

El margetaire, que no tenia un cèntim, avorrit i empipat de tants crits i tantès exigències, acabà per dir al propietari fingint una gran tranquil·litat d'esperit:

—Què?... ja heu acabat?... Doncs ara començo jo. I us dic que ja podeu tirar pel cap que volgueu, que ni vos pago ni me'n treureu.

—Com s'entèn?

—Ja està dit: que no us pago i que solament mort me treureu d'aquí.

L'esvalot fou tant terrible, que mig poble, atret per l'escàndol comparagué al lloc de la disputa. L'alcalde, el jutge municipal i l'agutzil s'obriren pas entre la gentada, costant Déu i ajuda entendre als exaltats contrincants que parlaven a crits i tots dos a l'hora.

Apaivagats els ànims, i mig aclarida la causa del formidable esvalot, el jutge, alçant la vara, s'encarà amb el propietari.

—Veiam... Què reclameu, vos?

—Que'm pagui el lloguer de la barraca.

—I què us diu el llogater?

—Que no paga i que solament mort el treuran d'aquí.

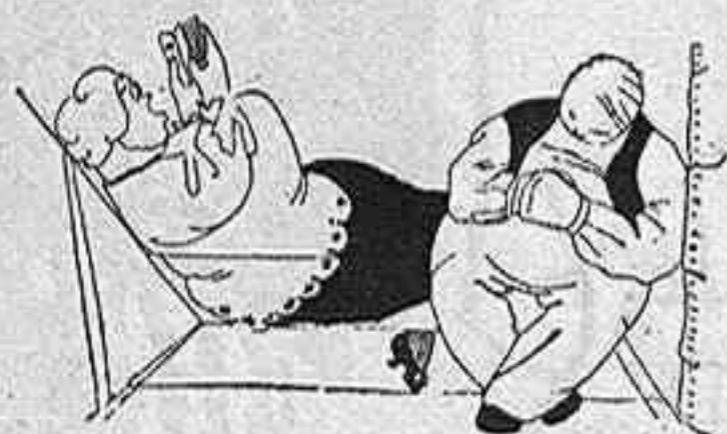
—Això heu dit, vos?

—Sí, senyor.

—I per què?

—Senzillament: no li pago el lloguer perquè ara no tinc diners; i no em treuran d'aquí sinó mort perquè... viu, ja me'n sé anar sol.

FAUNA

El somni hipnòtic

A l'hora blava del *atardecer* vaig treure el cap a la finestra per a canviar l'aigua del verduem.

La senyora Maria del segon pis, des de la galeria, dialogava amb la Quimeta, una casada de Castelltersol, que ha vingut a viure a Barcelona amb el seu marit perquè el matrimoni es va fer a disgust de l'Ajuntament de aquell poble. La Quimeta és llevadora i viu en el primer, segona. La seva avia era llevadora per la part de la mare, això és: la seva besavia era llevadora. Com se veu, doncs, la nostra Quimeta no és un *ente de ficció* i sí una il·lustre llevadora que porta en les seves venes la sang de cent llevadores—sempre s'exagera.—

—Ai, senyora Maria—diu la Quimeta,—vinc d'un part esgarrifós! Mai m'hi havia trobat: una xicoteta de la Barceloneta ha tingut una criatura...

—I ara! Això troba estrany? Doncs què volia que tingués?

—Oh, no, no! és que no'm deixa dir: la criatura ha nascut amb una piloteta de goma. Li juro!

—Ai, Déu meu, senyor! Amb una pilota?

—Tal com li dic. Semblava que la portés a la mà igual que un *niño*.

—I què n'han fet de la pilota?

—Sí, miri, també l'hem *inscrita*.

—Quins casos!

—Si hagués vist el pare com s'ha posat... entre el nen i la pilota està que no hi veu de content; com que és *vascuensa* diu que la piloteta indica que la criatura ha nascut castiça.

—Però, vaja, la veritat, no m'ho explico; això és un *fenòmano*.

—Doncs miri, fins el metge ho ha vist, i cregui que és un home molt savi...

—I no ha dit res?

—Sí, sí, senyora; ha dit una cosa que li he fet tornar a repetir i m'ho he apuntat en un paper. Veu? esperi... ah, sí!—La Quimeta llegeix:—*En la naturalesa nada se crea ni se destruye... Això.*

—I ho ha dit per la pilota?

—A la *cuenta*, ho ha dit per la goma.

—Per la goma? Ai mare! I quin misteri!

—Cregui que se m'ha posat la pell de gallina.

—Com més va, es veuen coses més estranyes. Aquesta nit passada, també, no he pogut aclucar l'ull. He anat a veure aquell home que fa adormir.

—I l'ha desvetllada? Qui vol dir?

—Ai, no sé com se diu aquest... l'Onofri, just, l'Onofri.

—El de la *plantonima*?

—Què *plantonima*! No, senyora, no! Un fulano que, segons diuen, té *alactracitat* a la vista, i si et mira fit a fit t'adorm i et fa fer lo que vol.

—Ah, ja! Deu ésser d'aquests que fan volar els esperits.

—No, no feia volar res. Cregui que'm va esborronar tota. Si hi hagués gaires homes que tinguessin la seva virtut no sé pas on aniríem a parar...

—Mare de Déu, quines extravagàncies! No ho havia sentit a dir mai.

—Sí, filla, sí, crec que d'això en diuen *sinapismo*. Sab qui n'està enterat d'aquestes coses? El senyor Romeu, aquest mestre del pis de sota que s'alimenta de creixems.

—Calli! Miri, ara surt.

El mestre vegetarià surt al cel-obert i saluda a la Quimeta.

—Bones tardes, senyora Quimeta!

—Sab que deiem ara mateix amb la senyora Maria?

—De què parlaven? digui.

—Oh, res, li explicava que he vist an aquell senyor l'Onofris...

—L'Onofroff voldrà dir...

—Justos, sí, no recordava el nom.

—Ah, *canario*, ja és un cas ben notable!

—I doncs, què és aquest home?

—Ja'ls ho explicaré: és un hipnotitzador. L'hipnotisme és una branca de les ciències ocultes, que vol dir *amagades*. Sembla que, uns més altres menys, tots tenim certa força que'ns permet obrar sobre algúns dels nostres semblants i, en especial, sobre les senyores.

—Ai, mare! I aquest home...?

—Tal com sona. Però si això és un cas que veiem repetit en la vida corrent. No ha sentit mai, vostè, Quimeta, que sembla un xic nirviosa, l'influència d'uns ulls, la força d'alguna mirada?

—Ai, no, senyor! Allà a Castelltersol l'agutzil era el únic que'm feia abaixar la vista i encara perquè era molt descaradot.

—Això, veu? Doncs si vostè hagués volgut, no hi posi cap dubte, l'agutzil l'hauria feta adormir.

A VISTA D'AUCELL

En Salmerón.—Fixat'hi, Francisquet. Banderes enlaire, trets de revòlver, corredices... Vols-t'hi jugar que defensen la República?

En Pi.—No ho creguis; aquests no més saben defensar una cosa: la menjadora.

—Vet-aquí aquella passió de són que sempre m'agafava. Veu, en canvi, no ho sé, però el meu marit me desvetlla.

—Els marits no hi poden res amb les mullers, generalment; perden la força magnètica i quasi sempre acaben adormint-se ells.

—Aixís li passava al meu—objectà la senyora Maria.

—Que m'agradaria veure-ho tot això.

—Jo mateix, que també he estudiat hipnotisme, me veuria amb cor d'adormir-la.

—I cal

—Vol que ho provem?

—Vaja, per mi són falornies.

* *

Dos dies després, el senyor Romeu, mestre vegetarià i hipnotitzador circumstancial, entrava en el pis de la Qui-meta per a provocar-li el somni hipnòtic. Però el destí és un comediògraf de primera força. Quan el senyor Romeu, després dels passes de reglament, tenia endormiscada a la llevadora, el marit va presentar-se més inoportú que una factura, i amb una bofetada veritat va adormir primer la galta del mestre i després, successiva i gradualment, tota la persona. El senyor Romeu fa llit i està en-sopit de mala manera; ni tan sols ha atinat a donar-se de baixa de la germandat «El Clamor del Magisterio». Ha quedat natural.

I encara hi haurà gent que no creurà amb l'hipnotisme!...

F.

Les festes de la Mercè

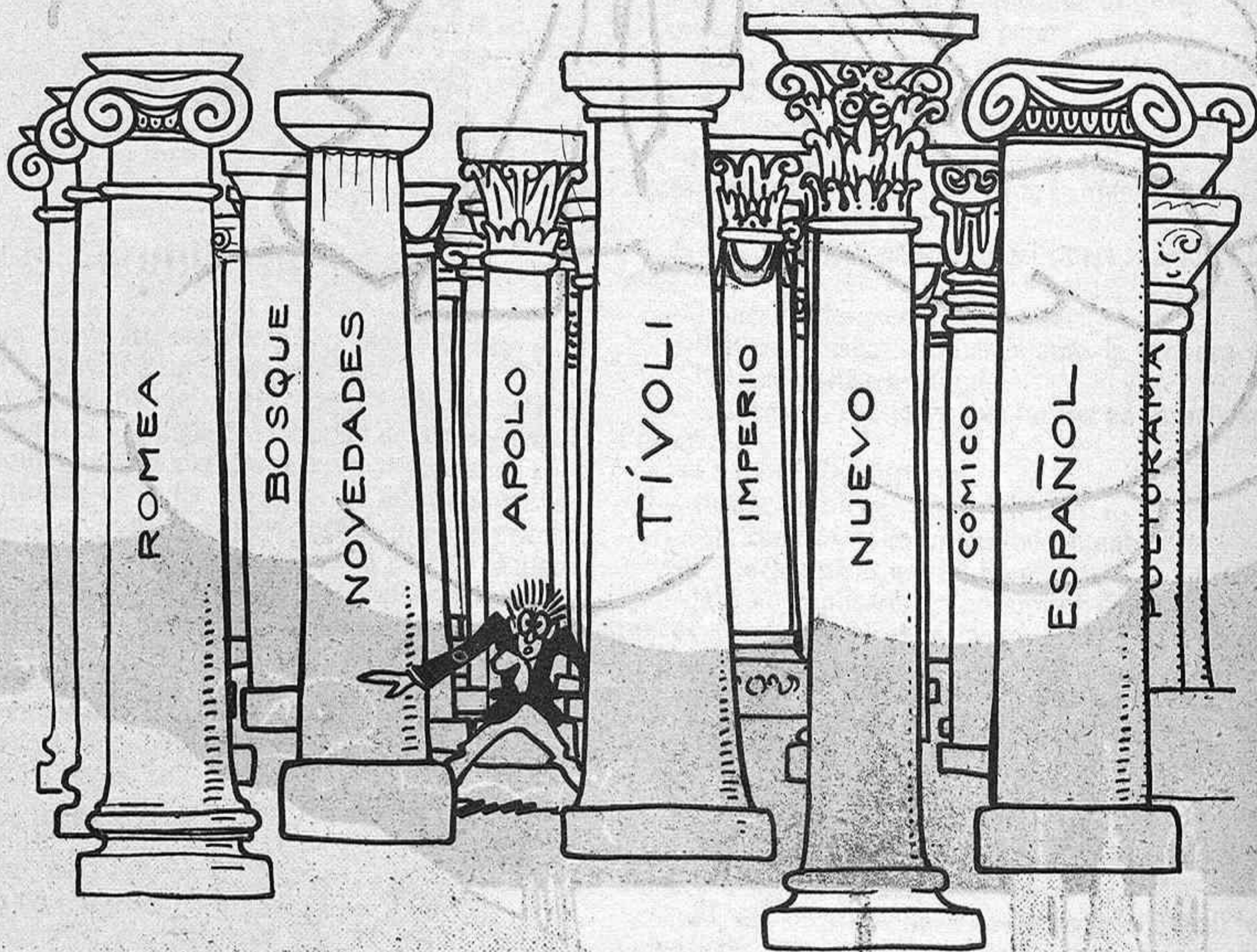
Veu's-aquí una cosa de la qual no n'hem vist més que dues coses: la revifalla de la mort i la mort mateixa.

La revifalla fóren aquelles cèlebres festes organitzades pels regionalistes, quan eren a l'Ajuntament, en Puig i Cadafalch i adlèteres, i que realment haurien resultat lluides si la pluja no s'hagués encarregat de tirar-ho tot en orri. Tots recordarem l'ornament dels carrers de Ferràn i d'Escudillers, l'il·luminació de les Rambles, les comparses de gegants, de dimonis, de balls de bastons, de dons Joans de Serrallonga, donyes Joanes i fadrins de Sans; aquells dracs de Vilafranca, aquella patum de Berga i, finalment, aquella cavalcada en que la *Veu* sortí retratada de drac, i tot-hom trobà que s'hi assemblava tant. La pluja ho feu malbé tot, però vaja, al menys s'ha de rego-nèixer que fóren unes festes dignes de Barcelona.

La mort fóren aquelles altres festes del cèlebre temple de la plaça de Catalunya i la il·lumació aquella i el tip de riure dels uns i l'enrabiada dels altres.

Ara, més que mortes són podrides; unes festes i fires de la Mercè en les quals ja ni corregudes de bous poden donar-se! Una novellada i prou. Les festes de la Mercè a més de mortes són podrides. Ja poden anar fent rebaixes de ferro-carrils perquè la gent hi assisteixi. S'han acabat els pagesos.

I tants que diu que n'hi venien! Un servidor no ho ha vist, però com que és molt aficionat a repassar diaris vells, tant dels de la broma com dels serios, tant dels de la flamarada com dels minços, pot parlar-ne com si se'n

ELS TEATRES DE BARCELONA

—Cavallers, no sé'l que'm passa...
em torno boig... no sé on soc...
Unes vegades per poc
i altres vegades per massa!

—Doncs jo tinc fè que Santá Eularia ja l'hauria conseguida la pau.
 —Desengany!s, senyora, per Nostre Senyor, l'unica influencia veritable és la caixeta de les ànimes.

recordés d'aquelles il·luminacions de les Rambles en les que lluí el gas, pot dir-se per primera vegada, amb profusió. Feien unes arcades de banda a banda i sobre cada arcada una renglera de bombetes blanques amb un llumet.

Una munió de gent s'hi passejava per sota; allí el senyor de copalta amb una levita curta, enribitada pel mig i amb un busto llis, acompanyava a una senyoraça amb una capoteta al cap que subjectava amb dos grans llaços de vellut sotabarba. La cotilla li aixecava els pits fins a tocar an aquesta, les mànigues li cenyien els braços i el mirinyac immens invadia mig passeig.

Allí la modisteta d'en Planas, amb mocador al cap, mirinyac com les senyores i boteta punxaguda. Allí el *corrido* també d'en Planas amb la gran boquilla d'escuma i ambre, escollat com si anés amb un Schiller, de gran armilla, americana curta i pantalons de campana.

Allí el pagès amb la dona i amb la filla, el pagès de veritat que ja no's veu, acompanyat de la dona, de la noia i de l'hereu. Elles sempre deien:

—Ma!

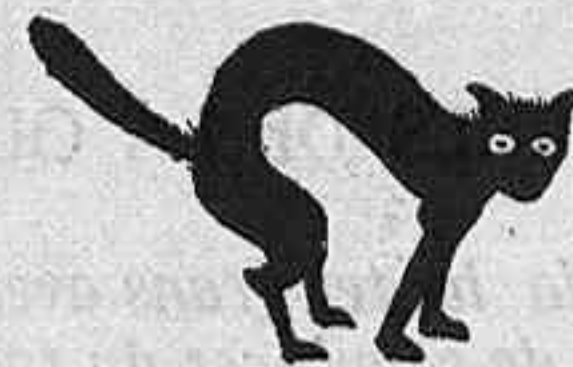
I ells responien:

—Tafoil

Allí el senyor Esteve, el veritable senyor Esteve, el de l'auca, el que feu els diners per a que'ls seus néts bas-tessin aquesta nova Barcelona, que uns diuen que és tan bonica i altres diuen que és tan lletja.

Si tota aquesta gent se trobava amb una Mercè sense festes, sense lluminaries, sense, lo que és pitjor, alegria, se posarien tots concirosos.

Els, que per sota de les il·luminacions de la Rambla, acompanyada de governants, generals, clero i demés autoritats, hi havien vist passejar tota una reina, com se posarien concirosos i blasfemarien de la ciutat nova i dirien altre cop que'l mar se veia més bé des de la Muralla del Mar que del Passeig de Colón!

El torre-tinent

El torre-tinent, exceptuant els del Putxet i demés encontorns de la Pubilla, veu acabar ràpidament els seus dies de felicitat, si no els ha acabat ja.

Ahir, avui o demà, deixarà la seva aimada després de cloure-li els ulls i tancar-li la boca, i ella restarà dormint al mig del bosc com la princesa del conte.

El pobre torre-tinent és com un espòs enamorat que no més frueix de l'amor i les carícies de la seva esposa dos o tres mesos l'any. Es com un marit d'aquells que anaven d'aquí a l'Habana, de l'Habana a Montevideo, de Montevideo a l'Habana, de l'Habana a Nova-Orleans i d'allí altre cop a Barcelona. En aquest teixir i desteixir s'havien passat nou, deu mesos, un any; al tornar, saludava al navier i corria cap a la caseta blanca del Masnou, de Premià o de Vilassar, on l'esperaven la dona i les filles i els vells companys, però sobre tot la caseta. I l'home de mar s'entretenia regant les plantes i arreglant el jardí i organitzant la festa del sant del poble.

De sobte arribava una ordre i aul altra vegada a capitanejar la «Bella Rosita» o «La Sirena» o «La Virgen del Carmen», i a corre mars i a esperar com candeletes l'hora de poguer cantar:

*Costas las de Levante
Playas las de Lloret.*

Doncs al torre-tinent li passa lo mateix. Després de navegar nou mesos per aquests mars tempestuosos que's diuen el *Centro*, la Borsa, els futurs, les fàbriques, els magatzems, la notaria, el que sigui, que n'hi ha per triar i vendre, arribà a les seves platges, que són la torreta de sa vida, de son amor. I allí, en mànigues de camisa, regà les acacies amb una manguera, podà els rosers (a destemps, però els podà), anà a passar les tardes an aquella illa de plaers anomenada «Casino», i una vegada pujà a un turó molt alt com els marins de Blanes pugen a Santa Cristina.

I ara tornem-hi, altre cop a navegar, què s'hi farà? *Vivere es navigare*. Despedim-nos de la «Quinta Teresita» o de la «Villa Rosita» i entornem-nos-en a ciutat, plena de perills i d'inquietuts.

Adéu princesa del meu cor, fins l'any que vé. L'ordinari ja se n'ha endut l'equipatge. Adéu! Com el príncep enamorat li dorm les parpelles (diem finestres), li tanca la boca (diem porta), cull un ram de flors i se'n va tot concirós camí enllà a cercar la tartana, tombant el cap de tant en tant per contemplar la torre que serà tot l'hivern son pensament.

ESPURNES DE LA GUERRA

Que la cirurgia ha fet grans avenços en Alemanya, ens ho ha acabat de convèncer un fotogravat que publiquen els periòdics germanòfils.

Figura un ferit en sense els dos braços. An aquest ferit li han col·locat uns aparells ortopèdics, meravella de enginy pràctic. Amb aquests braços ho pot fer tot: podria menjar-hi, podria escriure-hi, podria dibuixar-hi; però aquests dos braços els fan servir per una cosa més profitosa: els fan servir per fer bombes, per poguer fer més ferits, an els que puguin anar provant altres enginys de la alta ortopedia.

Sembla que els pobres invàlids, després que queden sense braços, tindrien dret a reposar. Que si no han complert amb el seu Kaiser ni mai, que s'ho han ben guanyat

de tenir un Hèroe, tan donat a la hegemonia, doncs, no, senyor, encara serveixen, ben apedaçats pels seus grans metges, per a seguir fent eines que demostrin la raó que tenia Alemanya d'haver-nos llençat an aquesta guerra.

A cuidar els invàlids hi han sistemes. Tots recordareu els nostres ferits quan arribaven de les Antilles. Aquí el sistema de curació era el... de campí qui puga. Aquí el pervindre del invàlid era demanar caritat. Aquests carrers i pobles anaven plens de pobres joves, en sense cames i en sense braços, que, amb el canó de la llicència, anaven per les carreteres, i com que quasi a tots els pobles hi trobaven un bàndol que deia «Se prohibe pedir limosna», havien d'anar més enllà i vinga més enllà, i quan no podien més s'aturaven, i d'allí anaven a un hospital, si trobaven lloc per enquistar-los-hi.

Tots recordareu, també, i segurament haureu visitat, els «Invàlids» de París. Es un dels més grans edificis que hi ha al món i dels millor cuidats. Allí, guardant els vells canons, també invàlids, com els que'ls guarden, veureu als lisiats, passejant amb aquella melancolia de l'home que ha vist passar grans coses. Ni demanen caritat, ni treballen. Són homes que, havent complert donant la sang per la seva patria, ni han de cantar «Los repatriados», ni han de ésser peces ortopèdiques.

Però la Kultura és la Kultura. Avui un home es pot refer, i un cop ben refet, pot ésser una màquina, que an el país de la maquinaria un ferit no ho és pas un ferit, és una roda que no va bé: una petita transmissió que, posant-li corretges noves i engranant-lo i donant-li corda, encara podrà servir com a peça de recanvi.

XARAU

LICEO.—Entre'ls molts aconteximents que tindran lloc durant la pròxima temporada d'òpera podem avençar-ne dos que indubtablement començaràn a fer salivera en els selectes paladars dels nostres filarmònics: L'un és l'estrena de *Tasarba*, òpera d'en Juli Vallmitjana amb musica de l'Enric Morera; tot de casa i tot *first quality*, doncs els molts amics i admiradors del autor de *Els Zincalós* i del mestre, que han tingut la sort de sentir les primícies de l'esmentada *Tasarba*, estan conformes en que l'estrena serà un èxit, un èxit d'aquells que fan forrolla i marquen una fita en el progrés del art. Així sí.

L'altre aconteximent serà el debut del tenor Illa, amb *Lohengrin*.

NOVEDADES.—La temporada de tardor s'ha inaugurat amb bons auspícis. El dia del debut, al veure aquell plè a vessar i aquell bé-de-déu de noies maques—que, digui's lo que's vulgui, és lo que porta més homes als espectacles—no hi hagué per menys que pensar que l'iniciativa d'en Martínez Sierra, i amb ella el repertori i la companyia s'havien guanyat, ja abans de començar, totes les simpaties, i sobre tot les simpaties femenines.

L'obra del propi Martínez Sierra estrenada aquella nit, *Amanecer*, és precisament això: un triomf femení; una obra en la qual hi domina constantment l'espiritualitat de les dones, a la manera del modern teatre italià, i que recorda, sobre tot, sense semblar-s'hi més que en el fons, una de les més celebrades comedies d'en Giaccosa. El primer acte, quasi tot ell d'exposició, ens demostra ja l'experta mà del comediògraf: els personatges resten en ell ben dibuixats, les escenes, natu-

ELS ESTATUABLES

— Ben mirat, quina diferència hi và d'en Pí a mi?...
Una lletra, una *ch*.

als i gens complicades, són portades amb una distinció i un art extraordinaris, i al final del mateix, al iniciar-se el conflicte dramàtic, l'autor se fa amo del interès del públic—sobre tot del de les senyores—interès que ja no decau un instant fins al desenllaç del tercer acte.

Equivocat o no, el caràcter de la protagonista és l'ex de la comedia i lo que omplena tot lo restant del drama. El senyor Martínez Sierra no ha volgut pas pintar-nos amb ell un tipu de dòna corrent, sinó el d'una dòna, una dòna anímicament vigorosa, extraordinària i que si sucumbeix a estones, víctima de les topades amb l'ambient de la seva vida i amb els caràcters perfectament humans—més humans que'l d'ella—que l'envolten, sab redreçar-se a temps i lluitar i viure la veritable existencia d'esforç, d'abnegació i de treball que és la salvació de moltes ànimes. Es clar que en el transcurs del drama d'aquella bona senyora no s'arriben a comprendre moltes coses, per exemple allò de que tardí tres anys en conèixer les belles qualitats del seu marit, però això són petits defectes perdonables, al costat de la admirable justesa de la major part de les escenes, de la exacta pintura de alguns dels personatges, com el de *Manolita*, que és una exquisitat, i del magnífic llenguatge que usen tots, en lo que és ja mestre consumat l'autor de *Amanecer*.

L'obra és de les que's fan aplaudir de tots els públics.

La senyoreta Bàrcena, molt acertada en l'interpretació del tipu de *Carmen*, va semblar-nos una excelent ingènua; té una veu agradabilíssima, bocalitza amb art, vesteix amb elegancia, i, dintre la més sobria naturalitat, es mou amb gracia i distinció. Esperem veure-la en obres de més volada dramàtica per a jutjar-la com a primera actriu, però no'ns cap el dubte que, per poc que l'empujen, *llegarà*.

El nostre Borrás va dir el paper molt bé. En Montero també molt discret. I els altres ajudant al conjunt amb voluntat sense descompondre'l quadro.

ESPAÑOL.—Aquesta nit debuta en Jaume Borrás amb *La bona gent*. L'autor, don Santiago Rusiñol ha promés la seva assistència a la representació.

No hi farem falta.

Hi anirem tots com un sol home disposats a cridar: Visca el Teatre Català!

AUDITORIUM.—Segueixen amb gran activitat els assaigs de les Tres Sessions d'Art, anunciades pròximament.

En la primera sessió (6 d'octubre) s'estrenarà *La Viuda desitjada*, comedia en tres actes i sis quadros de Goldoni, i el drama en un acte del autor inèdit M. Gras Vila *Joguines de fira*. Ambdues obres seràn representades amb la major escrupulositat, pintant-se per a la primera tot el decorat a càrrec de Josep Rocarol. Tan la primera actriu Mercè Nicolau, com els demés actors, cooperen a la realització de les presents sessions amb tot entusiasme i dots artístics. La direcció a càrrec de Ambrosi Carrión.

En la segona sessió s'estrenarà l'obra en tres actes d'Ibsen titulada *Nora*, qual traducció és deguda al distingit periofista J. M. Jordá. Acompanya aquesta altra estrena *El Joc de la Moral* i *De L'Etzart*, de Tristany Bernard; traducció de J. Bas. En la tercera sessió s'estrenarà la trilogia *La Sort*, d'Ambrosi Carrión i del sàinet en un acte de Lluís Aymà *La Colla de la Tramontana*. Per la trilogia també es pinta decorat.

BRAUS

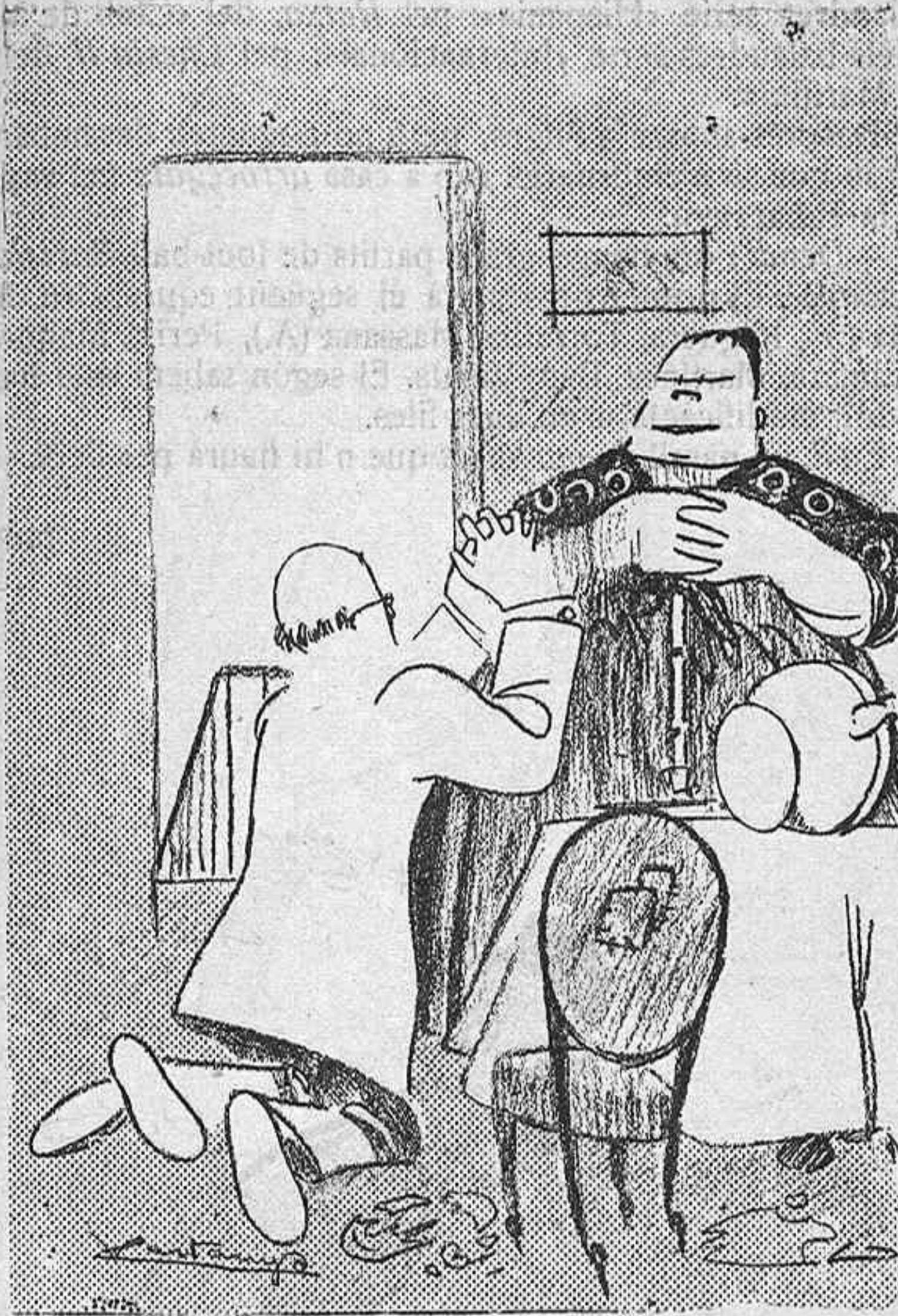
Cada vegada que obren les portes de la plaça, convindria que'ls porters es fixessin amb un matrimoni que no hi fa falta quasi mai, i no deixar-lo entrar. Aquest matrimoni, tan ben avingut, són el senyor Pànic i la seva inseparable costella la senyora Avorrimenta. Esperem que la empresa, davant de les nostres queixes, donarà ordres series per no deixar-los passar. Vigilin molt, perque són molt vius i sempre entren sense pagar. Si no vigilen, podrà molt ben ésser que el públic que un diumenge sí i l'altre també ocupa els estesos de Sol i Sombra, fins omplernar-los, s'escami, i allavors s'ho tindran de fer sols.

Els braus del dia 19 eren del senyor Palha, que, segons

—Ja ho veuen: Una servidora es diu Mercè; doncs avui, a pesar d'ésser el meu sant... me quedo tant fresca!

ADULTERI

- Perdona'm, per l'amor de Déu.
- On s'és vist anar a veure l'altra!
- Sí, pero pensa que l'altra és més lletja que tu.

males veus, diuen que de veritat són braus, nobles i no sé quantes coses més.

Senyor Palha: no se'ls escolti an els que li diuen tot això. Els séus sis braus, si descomptem el caloio—ja ho diu l'adagi que no hi ha caloio dolent,—els demés, la bravura i la noblesa no les havien conegudes ni de vista. Molt ben criats, massa ben criats; procuri engreixar-los menys i que siguin més braus.

Els encarregats d'enviar-los a l'altre barri, varen fer-ho tan malament com van sapiguer, i creieu que'n saben una estoneta llarga. Senyors Malla, Madrid i Saleri: si alguna vegada la empresa es recorda de vostès—que ho dubtem—procurin divertir-nos millor que diumenge passat, que per això cobren. No'ls vui dir res més, perquè no m'agrada recordar coses tristes. Els nois que porten a les ordres de vostès, per no fer-los quedar en ridícol, està clar!, ho feren, si es pot dir, més malament que de costum. Suposo que'ls meus llegidors sabran que les banderetes es posen a parells. Sí, eh? Doncs diumenge no va poguer ésser. Una a una i gracies.

Els picapedrers, que sempre, sempre, sí senyors, ho fan malament, es van empenyar en fer-ho bé, i algú d'ells, com en Boltañés i en Zurito petit, aquest sobre tot, van posar el bastó molt ben posat.

Ja devien sortir satisfets el matrimoni Pànic-Avorrimenta! El senyor Pànic va agafar pel séu compte a tots els que duien el vestit de llums i, fillets de Déu!, no'ls va deixar anar en tota la tarde. La senyora Avorrimenta—nou Onofroff—va hipnotitzar a tot el públic, de des que va sortir el primer brau fins que morí l'últim. Jo encara badallo. Aaah!... Aaah!...

PAY

ELS DEPORTS

Hem d'omplir aquesta secció avui, sols amb un fet: la festa atlètica celebrada diumenge passat al F. C. Barcelona, com a inauguració de temporada, festa patrocinada per la Federació Atlètica Catalana.

En ella hi hagué de tot, fins públic, un públic nombrosíssim, com mai l'havíem vist en una festa de cultura física. Bé és veritat que la entrada era d'arroç, i davant d'aquesta baratura és molta la gent que forma.

Com que per a les curses pedestres i llençament de pès hi havia excés d'inscrits, se tingueren de fer eliminatòries al matí, cosa que perjudicà les proves de la tarde, havent fet tots millors temps en les eliminatòries que en les finals. Una altra vegada les eliminatòries s'haurien de fer alguns dies abans.

Anem al gra. Dels 11 inscrit al llençament de pès en quedaren 4: Massana, Font, Reñé i Molins (s'ha de confessar que tots quatre ho són de pès). Dels 19 inscrit a la cursa cent iardas, llisa, ne quedaren 5. Dels 10 de les 100 iardas, haies, quatre. Quatre més dels 11 de llençament de jabalina, quatre

LLIBRES VELLS

—Home reparo que aquest *Don Quijote* no hi és tot.

—Es clar. ¿Creu vostè que si hi fos tot, faria les extravagancies que explica el llibre?

més dels 16 inscrits als 400 metres llisos i quatre més desl catorze inscrits als salts d'alçaria.

Ja veuen, doncs, que hi ha afició a l'atletisme. Amb aquesta impressió arribarem a la tarde.

Primer llençament de pes. En Massana (Tiago) el guanyà enviant-lo a 9'24 metres (al matí a 9'70). El *record* de Catalunya és 9'72 per en Vela.

Després la cursa 100 iardas llises (91 metres), les guanyà en Gascón en 9 segons $\frac{1}{8}$, emperò en Vidal, al matí, ja havia establert el record de Catalunya i Espanya en 9 segons $\frac{7}{10}$, ja que és la primera vegada que's corren a Espanya.

A continuació, el llençament de *jabalina*, que'l guanyà en Molins, qui envià la susdita eina a 39 metres, establint el record de Catalunya i Espanya.

Continúen els 400 metres llisos, que'ls guanyà en Coll, qui empleà 58 segons $\frac{1}{8}$ per fer-los. El mateix Coll, al matí, hi havia empleat 57 segons, establint el record de Catalunya.

Segueixen les 100 iardas (91 metres) haies arribant primer en Vidal en 13 segons $\frac{1}{8}$, que constitueix el record de Catalunya i d'Espanya per ésser la primera vegada que's corren aquí.

A seguit vé el llençament de disc que, com sempre, el guanya en Molins enviant l'objecte de *niçaga* grega a 31'30 metres de distancia.

Els 1.500 metres se'ls disputen molt bé, els corredors Prat i Calvet. Aquest va al davant sempre, emperò al final, en Prata preta i a costa de gran esforç, quasi a la fita logra [passarli al davant d'una pitrada. Resultat: Prat, 4 minuts 39 segons; Calvet, 4 minuts 39 segons $\frac{1}{8}$. La prova ha sigut emocionant de debò. El record de Catalunya i d'Espanya el té ja establert el mateix Prat en 4 minuts 31 segons.

Venen els salts de perxa, que guanya en Baonza, arribant a 2'80 metres i establint el record de Catalunya.

En els salts d'alçaria amb impuls, empaten en Massana, en Font i en Pons, tots tres a 1'45 metres no podent arribar a batre el record de Catalunya que és de 1'50 metres. En els de llargada, en Vidal estableix el record de Catalunya arribant a fer 5'70 metres.

Finalment se corren els 5.000 metres i ja des del primer moment se nota que la lluita serà entre en Prat i en Erra. El primer [va al davant, emperò en Erra logra pendre-li ventatge al davant de tots durant un rato, fins que en Prat torna a passar davant i va avençant fins a pendre-li mitja volta de ventatge. Resultat: Prat, 17 minuts 15 segons; Erra, 17 minuts 45 segons.

Amb això, començava a fer-se fosc i els del triple salt ho deixaren córrer, ocupant el camp el primer i segon equips de foot-ball del *Barcelona*, jogant un ratet i fent els primers als segons, tres goals.

I aixís s'acabà la festa, que tingué un èxit com no'ns l'esperavem, per lo qual felicitem al *F. C. Barcelona* i a la *F. A. C.* en el primer acte (aquesta darrera) de la seva actuació.

Pel demés, passat de la regata-creuer *Barcelona-Garra* que, al fi! pogueren realitzar els de la vela del «Marítim», no hi hagué diumenge passat, res més d'importancia.

Aquesta regata fou guanyada, dels

balandres serie «Hispania»: pel *Ratxa*, del «Club de Mar»; i dels balandres serie «Internacional»: pel *Chesta II*, del «R. C. Marítim».

Després anaren a Sitges, però no pogueren desembarcar, per lo que se n'entornaren cap a casa *arrocecats* pel vaporet de la Tabacalera.

—Demà i diumenge grans partits de foot-ball *Barcelona-Espanyol*. El primer presentarà el següent equip: Brú, Massana (S.), Reguera, Torralba, Massana (A.), Peris, Mallorquí, Alcántara, Martínez, Bau, Viñals. El segon sabem que ha introduït modificacions en llurs files.

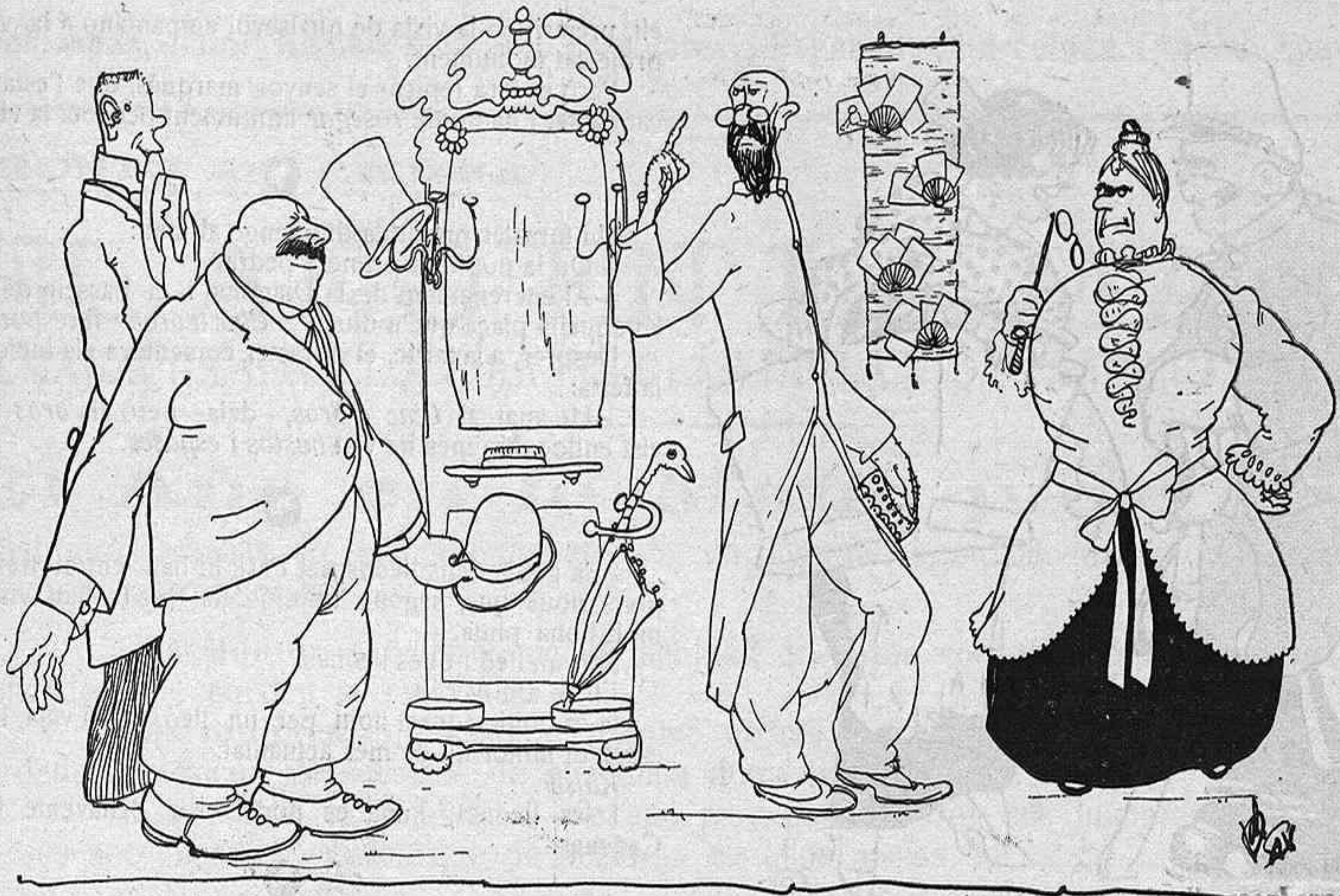
En fi, un parell de *partidets* que n'hi haurà per llepar-se'n els dits.

HIP

L'ANGLÉS

—Els que vagin fent el peix, que jo els aniré pescant.

—Venia a demanar-li, pel meu noi, la mà de la seva filla...
 —La mà?... Que no ho sab que la meua filla era a Bèlgica, quan varen entrar-hi els alemanys?...

ESQUELLIOTS

Entre'ls radicals de la *Casa del Pueblo* i els Dependents Autonomistes va haver-hi, diumenge, una batalla campal en ple Passeig de Gracia, a la desfilada de la manifestació.

Els uns cantaven *La Marsellesa* i els altres *Els Segadors*; i dels cants en vingueren insults i trets i garrotades.

L'Autonomia i la República, els dos amors d'en Pí, trepitjats per quatre imbècils intransigents.

Què devia dir, en aquells moments, l'esperit del gran apòstol homenatjat?

Com si el sentísim. Devia dir:

—Ja pots xiular, si l'ase no vol beure!

I l'ase tots sabem qui és.

Està vist que en aquest món de mones on vivim no existeix altra lluita seriosa que la del cèntim contra el duro.

I sinó mireu lo succèit amb motiu de la primera pedra del monument d'en Pí i Margall.

Prou va dir-se que a la grandiosa manifestació hi cabia tot-hom i que no tindria caràcter polític; no obstant i això, tots els que tenien més de 50 duros en un recó de calaixera, varen quedar-se a casa.

Dels edificis del Passeig de Gracia, la nostra Quinta Avinguda, no se'n va veure ni un d'endamassat; els senyors no no eren als balcons; tot tancat i barrat.

Els habitants dels nostres palaus no ignoren que en Pí era un gran home, un sant varó, un genial estadista, un artista de la paraula i un creador de idees, però... era amic dels pobres i va morir pobre. I ara ells s'han mostrat miserables, no atrevint-se sinó a guaitar des de darrera de les persianes.

I això és la gran guerra: la del cèntim contra el duro.
 Visca el cèntim!

En la secció de *Avisos* d'un diari molt popular de Barcelona s'hi llegia l'altre dia:

«Señorita, con buena educación, se ofrece para cuidar niños de 25 años».

La senyoreta pot-ser tindrà bona educació, però la redacció del solt no pot ésser més dolenta.

De resultes d'uns anàlisis, sembla que algunes indústries de gel no utilitzen per a la seva fabricació aigües perfectament potables.

Respecte a aquest particular, ja donavem la fórmula als nostres llegidors l'altre dia:

El gel de Barcelona, per anar bé, abans de usar-lo s'ha de fer bullir.

Es un bon sòu, però se'l guanya.

El nou mestre de cerimònies de la Diputació, ha disposat que'ls porters del despatx de'n Prat de la Riba gastin guants blancs i li entrin les targetes amb safata.

Realment, era una cosa que hi feia molta falta, en el vell Palau de la Generalitat, això de la safata i dels guants.

Ja veuen si n'es de *cerimoniós* el senyor Utrillo.

Per etiqueta i per circunspecció, vagin amb cll.

Es d'aquells que s'agafen el nas amb un paper.

A casa la Ciutat es dona per segur que ja podrem beure aigua de Moncada per allà la Candelera.

—Que ets de quota?
—Soc de Vilamoguda.

Per la Candelera?
Ja li portarem un cirí!
Fixin-se que no diuen la Candelera de quin any.

Demà passat, dissabte, nostra estimada parenta *La Campana de Gracia* publicarà un interessant numero extraordinari, parlant de l'actualitat política internacional.

En la part d'il·lustració, que serà abundantíssima, s'hi remarcarà una «corrida de toros satírica» i un hermós retrat d'en Pí i Margall.

Només valdrà 10 cèntims.

En el banquet dels federals, el senyor Barriobero va fer un discurs.

I en el curs del discurs va confondre les illes Britàniques. Va confondre, *nada menos*, que el difunt Josep Feliu i Codina amb son germà don Antoni, i les obres del primer amb les d'en Guimerà.

El senyor Barriobero, que tant desconeix les coses de Catalunya, és diputat i advocat i no sabem quantes coses més.

Ara reflexionin les conseqüències de l'ignorància dels nostres prohoms i diguin si això no és pitjor que la batalla campal del Passeig de Gracia.

Sangrant-se en salut, els veïns del Passeig de Gracia i Gran Via Diagonal supliquen al Ajuntament que en cas de tardar-se molt a enllestir les obres del monument d'en Pí, després de la primera pedra, no permeti l'instal·lació d'empananos en aquell lloc.

No sabem si entre aquests sol·licitants hi haurà un marquès molt clerical propietari d'un d'aquells palaus.

Lo que sí sabem és que si tots els veïns d'allí fossin com

ell, preferirien la vista de qualsevol empanano a la vista del projectat monument.

Però es farà repicar el senyor marquès; que l'estatua s'alçarà aviat i haurà de *rosegar* monument per tota la vida.

Un foraster preguntà diumenge al matí:

—On la posen la primera pedra?

—Al encreuament de la Diagonal i el Passeig de Gracia, en aquella plaça que'n diuen el *Cinc d'oros*—li respongueren.

Després, a la tarde, el foraster comentava els incidents de la festa:

—He anat al *Cinc d'oros*,—deia—però els *oros* no'ls he vist enlloc. No més he vist *bastos* i *espases*.

A la gabia dels lleons del Park hi han entrat tres exemplars nous que, segons opinió dels que'ls han vist, tenen molt bona pinta.

Són un lleó i dues lleones.

Ell se diu *Nerón*.

Ja és bonic aquest nom per un lleó, però vaja, li hauria escaigut millor un de més actualitat:

Kaiser.

I les lleones, l'una es podria dir Benavente i l'altra Cadenas.

Com cada any per aquesta temporada va en augment el nombre de goços folls que vaguen pels nostres carrers.

En Pich, en previsió, i per a mitigar els efectes de la rabia, recorda al veïnat de Barcelona, l'utilitat del boçal.

Ja fa bé'l batlle accidental de recordar-ho.

Efectivament, són molts els veïns que'l necessiten.

En una Delegació de Policia:

El detingut.—Senyor Delegat, sàpiga que aquest guardia, al agafar-me, m'ha donat un cop de puny.

El guardia.—Es mentida.

El detingut.—Es veritat.

El guardia.—Es mentida, i si ho tornes a dir te'n dono un altre.

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Demà passat, dissabte, dia 25

NÚMERO EXTRAORDINARI

DE

LA CAMPANA DE GRACIA

Esplèndida il·lustració :-: Text interessantíssim

8 planes

10 cèntims

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

PRONTO APARECERÁ

EL AÑO EN LA MANO

ALMANAQUE ENCICLOPEDIA POPULAR DE LA VIDA PRÁCTICA, PARA 1916

El Año en la Mano para 1916

constituirá, además de una perfecta agenda, un libro de agradable lectura repleto de provechosas instrucciones.

Los hombres hallarán en él infinidad de datos concernientes a diversas especialidades que pueden serles útiles.

Las mujeres lo considerarán como el mejor dietario para sus notas, y como un verdadero almacén de secretos de economía doméstica.

Los niños lo hojearán a menudo para solazarse en sus numerosos grabados y en sus secciones especiales que despertarán en ellos ansias de saber.

EL AÑO EN LA MANO se venderá a los siguientes

Precios	{	Edición económica	Pesetas 1'50
		» lujosamente encuadernada	» 2'—

Pueden nuestros corresponsales formular pedido.

TUYO ES EL MUNDO, por William Sanders D. M.

La Voluntad, La Memoria, La Energía, La Dicha, El Amor y La Riqueza conseguidas

La posesión de la voluntad (El dominio de si mismo)	Pesetas 1'50
El secreto de la memoria (La posesión del talento)	» 1'50
La obtención de la energía (El triunfo en la sociedad)	» 1'50
El evangelio de la dicha (La felicidad en la vida)	» 1'50
La conquista del amor (Hacia otro corazón)	» 1'50
La adquisición de la riqueza (El éxito de los negocios)	» 1'50

Los mismos tomos aumentan 50 céntimos si se desean encuadernados en tela inglesa.

REGLAMENTO GENERAL PARA LA EJECUCIÓN DE LA LEY HIPOTECARIA

Un tomo

Pesetas 3

SORTIRÁ AVIAT

GRAMÁTICA ELEMENTAL DE LA LENGUA CATALANA

PER A. ROVIRA I VIRGILI

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravíos si no's remet, además, un ral pera certificar. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

Parralpi

DON FRANCISCO

-Encaral... Be'n queden prous, de federal!